

מתיקנות הדרך היומית

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של מרן הגאון הקדוש פאר הדור בעל החזון איש, רבי אברהם ישעיהו בן רבי שמריהו יוסף קרליץ זצוק"ל, שנלב"ע ביום ט"ו חשוון תשי"ד.

בהיותו בחור צעיר התקרב אבי מורי הצדיק רבי שמואל צבי זצ"ל אל מרן פאר הדור החזון איש זצוק"ל. הוא נסע אליו לדבר איתו בלימוד, ומרן פאר הדור קירבו וחייבו מאוד. "בוא לביתי", אמר לו החזון איש, "אם לא תוכל להיכנס דרך הדלת תקפוץ פנימה דרך החלון"...

אצל החזון איש לא היו שעות קבלת קהל, ובמשך כל שעות היום הוא היה מקיים כפשוטם את דברי המשנה "הוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות". פעם התבטא החזון איש בפני אבי זצ"ל באמרו שהוא מקנא באדמור"ם, על כי באפשרותם לקבוע שעות לקבלת קהל, ואת שאר השעות הם יכולים להקדיש להתעלות בתורה ובעבודת ה' כרצונם.

בשמחת תורה עלה החזון איש להיכל ישיבת פוניבז' לשמוח עם בני הישיבה. שם היו מוכרים את פסוקי 'אתה הראת' בדפי גמרא, כשכל המרבה במחיר קנה. וכך היו בחורים קונים פסוקים תמורת התחייבות ללימוד מאה ומאתיים דפים וכדומה. באותה עת עמד מרן החזון איש בצד ונהנה מכבוד התורה. לפתע ניגשו אליו וכיבדוהו באמירת 'אתה הראת'. שאל החזון איש: וכי לא היה מי שיקנה את זה? ענו לו שהבחור צבי קובלסקי קנה את זה עבורו במחיר של אלף דפי גמרא... מיד ניגש החזון איש אל אבי מורי ונשקו בהתרגשות על מצחו. ואכן מאז בא אבי מורי כל יום אל מרן החזון איש להיבחן אצלו על שבעה דפי גמרא, עד שסיים את האלף דפים שהתחייב בהם.

מרן החזון איש היה צריך לצאת כל יום לטיול במצות רופאיו, ומכיון שרצה לצאת לפנות בוקר, חיפש בחור שממילא היה ער באותם שעות, שלא יצטרך כל יום להעיר. כששמע זאת אבי מורי רבי שמואל צבי, מיהר להציע את עצמו. בטיולים היומיים היה החזון איש לומד איתו בעל פה סוגיות רבות עם שיטות הראשונים.

פעם בעת הטיול היומי ניגש ילד אל החזון איש ושאלו מה השעה. מיהר אבי מורי, הביט בשעונו וענה לילד. אמר לו מרן החזון איש: הוא שאל אותי, ועלי היה לענות לו!...

פעם כשישב אבי מורי אצל מרן החזון איש ולמד עמו, נכנס אדם אחד וביקש לתת לחזון איש 'קוּיטל' - [פיתקא]. החזון איש סירב לקחת את הקוּיטל ושאל את האיש למבוקשו בעל פה. הרהיב הבחור צבי קובלסקי ואמר למרן: "מסופר על מרן שר התורה האבני נזר מסוכטשוב זצוק"ל שאמר פעם לתלמידו הגאון בעל הארץ צבי מקוּיטלגלוב שהוא כבר יכול לקבל קוּיטלגלוב. תמה הגאון מקוּיטלגלוב ושאל: הלא אינני רבי? ענהו רבו האבני נזר: אתה יכול לקבל קוּיטלגלוב מכת התורה. ואם כן - סיים אבי מורי ואמר לחזון איש - יכול גם הרב לקבל קוּיטלגלוב מכת התורה". החזון איש נהנה מהרעיון, ונטל את הקוּיטל... (מתוך הספר הנפלא 'אנא עבדא' על אבי מורי הצדיק זצ"ל)

איך שיכנע אבי מורי את מרן החזון איש לקחת קוּיטל

מתי חל יום היארצייט של אברהם אבינו

השבוע נלמד בדף היומי (ראש השנה דף י' ע"ב דף י"א ע"א) שלדעת רבי אליעזר מתו האבות הקדושים בחדש תשרי, ולדעת רבי יהושע מתו בחדש ניסן.

ומכאן תמהו המפרשים על דבריו הקדושים של הרה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי ז"ע בספרו דן ידן, שכתב שם בשם המקובלים שאברהם אבינו נפטר בחדש טבת, ונתן רמז לכך בלשון הפסוק בפרשת לך לך שאמר לו הקב"ה "תקבר בשיבה טובה" (טו, טו), וראשי התיבות הם טב"ת. ולכאורה איך זה תואם עם דברי הגמרא בסוגייתנו.

אמר על כך מרן הרבי הקדוש החקל יצחק מספינקא זצ"ל הי"ד, שידוע ש"ב הימים הראשונים בחדש ניסן הם כנגד י"ב החדשים בשנה. וכמו שכתב האגרא דכלה (פר' פקחי): "שקבלנו דאוותן ה"ב ימים הראשונים דניסן ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ל"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחדש שלם, כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרב הקדוש מה"ר מנחם מענדל [מרימנוב] זצ"ל, וְזַפֵּי הַקְּרָאוֹת יְכוּלֵי לְהַתְּבוֹנֵן כָּל יוֹם אִיזָה מְאוּרְעוֹת יְהִיָּה בְּחֻדְשׁ אֲשֶׁר הוּא נֶגֶד הַיּוֹם הַהוּא. וּבְחֹדֶשׁ אֲדַמְר"ר הֵרֵב הַקְּדוֹשׁ מֵה"ר יַעֲקֹב יִצְחָק [הַחֹזֵה מְלוּבְּלֵן ז"ע] הִיָּה כּוֹתֵב בְּרוּחַ קְדֻשׁוֹ כָּל יוֹם מָה יְהִיָּה בְּכָל חֹדֶשׁ, כְּנוֹדֵעַ הַדְּבַר בְּפִרְסוֹם לַחֲבוּרֵינוּ קֹדֶשׁ, וּבְאוֹתוֹ הַשָּׁנָה שֶׁנִּתְבַּקֵּשׁ בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה בְּחֹדֶשׁ מִנְחָם [אב], לֹא כָּתֵב רַק עַד מִנְחָם [אב], וְהַעֲנִין הוּא בְּפִרְסוֹם".

ולפי זה מובן, שבאמת נפטר אברהם אבינו בחדש ניסן, אבל מכיון שזה היה ביום ג' ניסן שהוא כנגד חודש טבת הרי זה נחשב כאילו נפטר בטבת.

איך מסלקים מהשלחן אדם שאינו רצוי

בדף היומי (דף ב' ע"א) למדנו: "בית שמאי אומרים מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין, ובית הלל אומרים מסלק את הטבלא כולה ומנערה".

כ"ק מרן הרבי האמרי חיים מוּיזְנִיץ זצוק"ל היה מפרש את דברי הגמרא בשם הרבי הקדוש מאטיניא זצוק"ל כדלהלן: בית שמאי היו נוהגים כידוע במדת הגבורה, ולכן הם אומרים שאם יושב אצל השלחן משהו שאין נוכחותו רצויה, יש לסלק אותו מהשלחן, חוהי הכונה "מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין", שמי שהוא בבחינת

מהו תפקידו של רב העיר

לפני ראש השנה לא הרגשתי טוב לא עליכם, ולא ידעתי כלל היכן אערוך את תפילות ראש השנה, בבית חולים או בבית הכנסת. לפתע בערב ראש השנה, קבלתי טלפון מהרב הגאון הצדיק בנש"ק רבי סיני הלברשטאם גאב"ד שיכון ג' ורב קהל דברי חיים צאנז בני ברק, כשהוא שואל ומתעניין בשלומי. התרגשתי מאוד שהרב, שבדאי היה עסוק מאוד בערב החג, הקדיש מזמנו היקר להרים טלפון ולהתעניין בשלומי של יהודי פשוט כמוני. אמרתי לגאון שליט"א שהוא מזכיר לי את הסיפור המרטיטי על זקנו הרבי הקדוש מצאנז ז"ע, אשר בתורתו הגאון רבי סיני כל כך קשור. ומעשה שהיה כך היה.

מרן הרבי הקדוש בעל הדברי חיים מצאנז זצוק"ל השקיע כוחות עצומים כדי שימנו את הגה"ק רבי שמעון סופר זצוק"ל בנו של מרן החתם סופר לרב בקראקא, ואכן זכתה קהילת קראקא שרבי שמעון סופר כיהן בה ברבנות.

לאחר תקופת מה גפש מרן דברי חיים את רבי שמעון והתעניין אצלו על הנעשה בקראקא. "מה קורה בענין השחיטה בעיר?", שאל הרבי מצאנז את רבי שמעון.

"ב"ה מינינו שוחטים יראי שמים המדקדקים בהלכה, ומורה הוראה מומחה עומד הכן לבדוק את סכיניהם", השיב הרב החדש.

"ומה בדבר העירוב בקראקא?", שאל הרב מצאנז.

"מינינו יהודי מומחה בהלכות עירוב והוא בודק בכל שבוע את העירוב", השיב רבי שמעון.

"ומה עם המקואות בעיר?"

"שני דיינים תלמידי חכמים השולטים היטב בכל הלכות מקואות עוברים בקביעות לבדוק את כל המקואות".

"ומה עם דיני תורה?", שאל הרה"ק הדברי חיים.

"יש לי בית דין בהרב שלשה דיינים הבקאים בחושן משפט בעל פה, והם יושבים לפסוק בכל דין תורה", סיפר הרב.

וכך המשיך הרה"ק מצאנז לחקור אחר כל פרט ופרט, ולבסוף אמר לו הרב מצאנז: "קראקאווער רב, לשחיטה יש לכם מורה הוראה, לעירוב יש לכם מומחה, למקואות יש לכם דיינים, וגם בדיני תורה יש מי שיושב, אם כן במה אתה רב בקראקא?"

רבי שמעון סופר ביראת השמים שלו נענה בהכנעה ואמר: "גיד נא הרב, במה אני צריך להיות רב בעיר?"

"להחיות שבורי לב, לשמח אנשים קשי יום, זה תפקידו של הרב!", הכריז מרן הדברי חיים.

"את זה אני אכן משתדל לעשות בעיר", ענה רבי שמעון בשקט. (מתוך הפתיחה לשיעור, ג' תשרי, ביצה דף ט')

להחיות שבורי לב, לשמח אנשים קשי יום, זה תפקידו של הרב!

מיני מתיקה

שבט קדוש פרשת כי תבוא האיר לי בורא עולם וורט בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא. פרשת הביכורים מתחילה "והיה כי תבוא", והרי דברי המדרש (בראשית רבה מב, ג) ידועים "אין והיה אלא לשון שמחה" (ראה באור החיים הקדוש כאן). וכן בסוף פרשת הביכורים נאמר "ושמחת בכל הטוב", אומר רש"י הקדוש "מכאן אמרו אין קורין מקרא ביכורים אלא בזמן שמחה". הרי שכל מהותה של מצות הביכורים קשורה לשמחה. נשאלת השאלה אם כן למה אנו מזכירים באמצע "וְיָצְאוּ אִתְּכֶם הַמִּצְרִים וְיִעֲנֹנוּ וְיִתְּנוּ עִלְנֵנוּ עֲבוֹדָה קָשָׁה", אנחנו הרי עוסקים בשמחה, איך נכנס באמצע השמחה כל הקושי? אלא יש כאן מוסר השכל עצום לחיים. כלנו מתמודדים עם קשיים בחיים, אין אדם שעובר את החיים מבלי להתמודד, זה בכה זה בכה, אבל דווקא בתוך הקושי, בתוך היסורים, צריך להיות בשמחה, צריך לזכור שדווקא על ידי הקושי אפשר לעלות מעלה מעלה עד שבסוף תגיע השמחה השלימה. הקושי הוא המדרגה שעל ידו אנו יכולים לעלות ולקפוץ אל עבר ההצלחה.

על פי יסוד זה הסברתי בעבר את הפסוק באיוב (ז, ח) "וְהִיָּה רֵאשִׁיתְךָ מִצֶּעֶר וְאַחֲרֵיתְךָ יִשְׂגָה מֵאוֹד", בפשטות מבינים שיש כאן שני דברים שאין ביניהם כל קשר, בתחילה יהיה הקושי, "ראשיתך מצער", ולבסוף תגיע ההצלחה. אולם לפי מה שאמרנו, זה הא בהא תליא, שבביל להגיע להצלחה ל"אחרייתך ישגה מאוד" מוכרחים לעבור את הקושי של "והיה ראשיתך מצער", וכמה שיהיה "ראשיתך מצער", כך יהיה בסוף "ישגה מאוד". ולכן יש לזכור תמיד גם בזמני הקושי, אֲזַי סִיּוּט קוֹמֵעַן גּוֹטְעַ עֵגַע [שהולכים לבוא ימים טובים].

עצמות וקליפין מגביהים אותו ומסלקים אותו מהשלחן. אולם בית הלל נהגו תמיד בסבלנות וברחמים ולכן לדעתם אין לסלק את אותו יהודי מהשלחן ולבייש אותו, אלא יוצאים בריקוד חסידי שמח וממילא מי שאינו שייך לחבורה מסתלק מעצמו. זוהי הכוונה "מגביה את הטבלה כולה" שמרימים ומעלים את כל הקהל בריקוד, ועל ידי זה "ומנערה..."

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ה אלול, ביצה דף ב')

מדוע נקבעו שני ימי ראש השנה לקדושה אחת

בדף היומי (דף ד' ע"ב) למדנו ששני ימי ראש השנה הם יומא אריכתא וקדושה אחת. ביאור נאה אמר על כך הרבי הקדוש רבי יצחק מוורקא ז"ל. הרי יש הבדל כידוע בין 'אחד' לבין 'ראשון', כי 'אחד' היינו שאין לו שני, לעומת 'ראשון' ששייך בו שני ושלישי. ואם כן תמיד כשעושים שני ימים טובים של גלויות מספק הרי הם שני קדושות נפרדות, אבל בראש השנה נאמר בתורה "באחד" לחדש השביעי, משמע שאין לו שני, אם כן אם נעשה שני ימים ראש השנה ביטלנו את ה'אחד', ולכן היו חז"ל צריכים לקבוע את שני הימים לקדושה אחת כיומא אריכתא.

(מתוך הפתיחה לשיעור, כ"ז אלול, ביצה דף ד')

דברי אלקים חיים מקדוש ה' הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל שהיה אומר בכל שנה במוצאי שמחת תורה כדברי חיזוק לקראת ימי החורף

איתא במדרש פרשת פינחס (במדבר רבה כא): "אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, עליך להוסיף לנו מועדות ועלינו להיות מקריבים לפניך וכו', אמר להם הקב"ה, חייכם איני מחזיר ימים טובים מכם, אלא אני מוסיף לכם מועדות שתשמחו בהם, שנאמר ביום השמיני עצרת". ויש להבין את כוונת המדרש.

וביאר כ"ק אבי ז"ל [מהרי"ד מבעלזא זצוק"ל], כשיהודי עורך את חודש אלול וחדש תשרי כראוי, את ימי הסליחות, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הקדוש, וימי הסוכות, הוא מרגיש בחוש איך הוא מתעלה עוד ועוד בדרגות הקדושה. ואז הוא מתחיל לחשוב איך אפשר להיפרד מהימים הקדושים, איך נכנסים לימי החול הפשוטים והשגרתיים, מה יהיה עם כל הדרגות שהשגתי. ואז בני ישראל אומרים להקב"ה "עליך להוסיף לנו מועדות", אין הכוונה כפשוטו שהם רוצים עוד מועדות, אלא הכוונה לאורות ולקדושות של הימים טובים, השפע שנשפע עליהם בימים הקדושים, שיתווספו עליהם מהאורות האלה עוד ועוד, וילוו אותם למשך כל ימות השנה.

אומר להם הקב"ה, לכן נתתי לכם את החג שמיני עצרת, שיש בו כח להמשיך את כל קדושות הימים הנוראים ולהשפיע קדושה למשך כל ימות השנה. וזהו הכוונה "חייכם איני מחזיר ימים טובים מכם", כלומר אל תאמרו שהימים טובים עוברים ונאבדים מכם, "אלא אני מוסיף לכם מועדות שתשמחו בהם, שנאמר ביום השמיני עצרת", כלומר אני מוסיף לכם את שמיני עצרת שעל ידו ישארו בכם כל ההשפעות וכל הקדושות.

והוסיף על זה כ"ק אבי ז"ל בשם הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זצוק"ל, "אז די ווינטער נעכט" [-שליחות החורף] יש בהם קדושת חול המועד, ומי שנוהג בהם כראוי ומוסיף בהם שעות תורה, יכול להרגיש בהם את הקדושה של חול המועד.

ועוד היה כ"ק אבי ז"ל מוסיף שבכתבי האר"י מובא שיש יחוד מסויים הנמשך משמיני עצרת עד חג הפסח, ומי שמנצל ימים אלה לעבודת ה' ועוסק בתורה כראוי, יכול להרגיש את הקדושה ולהתעלות מעלה מעלה.

מאוצרות הפרשה

ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה (יג, א). כתב בספר הקדוש אגרא דפרקא (אות קח): "שמעתי בשם צדיק אחד שביתר יש מעלה בשיבת ארץ ישראל כשחזר מארץ ישראל לפי שעה לחוף לארץ ואחר כך חזר לשוב לשבת בארץ, טועם האדם בה קדושה יתירה בפעם שנית יותר מבראשונה. והוא לדעתי נלמד מאברהם אבינו, שכל עיקר מדרגתו ועילוי היה בפעם השני ויעל אברם ממצרים".

נקודה למחשבה:

כתב הרב חיד"א בספרו דבש לפי (מערכת ק) בשם בעל החרדים, בביאור כוונת המשנה "עשה תורתך קבע", שיש לו לאדם לקבוע לעצמו לכל יום ללמוד כמות מסויימת של דפים או פרקים וכדומה, חוץ מהפירוש הפשוט שהתורה תהיה אצלו קבע ומלאכתו עראי.

מקולמוסם של הקוראים

אל כבוד מערכת מתיקות הדף היומי של הרב הגאון רבי **אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א**, שלום וברכה!

היות וכל מהות גליונכם הינו על הדף היומי, ראיתי לנכון לשלוח לכבודכם מאמר נפלא, והמיוחד שבמאמר זה שהוא בנוי על חידוש עצום של בחור עילוי שבעת לימודו בשיבה הוא נהיה משותק לא עלינו, והוא לומד במסירות נפש מדהימה, זה מתיקות שבמתיקות של התורה.

הגאון הבחור הצדיק המשותק רבי רפאל ישראל פלדמן שליט"א, חידש חידוש נפלא, שמה שאומרים בקריאת שמע "הברת

בם"י
ב זה
ר"ת

ב'ראשית מ'אימתי, שיש חיוב ללמוד תורה שבכתב וגם תורה שבעל פה. ודבריו נפלאים ומתוקים.

וחשבתי להוסיף על דבריו המיוחדים והמשובחים, שבעצם **"בם"** זה גם ראשי תיבות **ב'רכות מ'אימתי**, שבכרות זה המסכת הראשונה במשניות ובגמרא, והמילה הראשונה של כל המשניות והגמרות היא "מאימתי". ולפי זה יש כאן כביכול רוב לתורה שבעל פה, כי בראשית זה תורה שבכתב, וברכות ומאימתי זה תורה שבעל פה, זה יוצא בדיוק כמאמר הגמרא קידושין ל' "לעולם ישלש אדם שלישי במקרא ושליש במשנה ושליש בתלמוד".

ולפי זה מתורץ קושיית הזרע שמשון מדוע לא התחילה התורה באות א' שמסמל 'אמת' ככתוב 'ראש דברך אמת?' ולפי הנ"ל מתורץ נפלא, שהתורה מתחילה ב'ב', כי ה' הסתכל בתורה וברא את העולם, והתורה קדמה לבריאת העולם.

בברכת התורה, **יוחנן ריינר**, מח"ס וטהר לבנו על התורה ומועדים